

Stručni rad

UČENJE UČENJA I UVOĐENJE POBOLJŠANJA NA PODRUČJU UČENJA I POUČAVANJA

Alja Benkoč Sušnik, profesorica slovenskog jezika

OŠ Franja Malgaja Šentjur

Sažetak

Vještina učenje učenja prvo zahtijeva stjecanje temeljnog osnovnog znanja, poput pisanja, čitanja i računanja te znanja IKT potrebno za daljnje učenje. Na temelju tog znanja pojedinac mora biti sposoban pronaći put do novih znanja i vještina, steći ih, obraditi i prihvatiti. To zahtijeva učinkovito upravljanje uzorcima učenja, karijerom i poslom, a pojedinac mora biti posebice sposoban dugo ustrajati u učenju te kritički promišljati o svrsi i ciljevima učenja. »Učenje učenja« je sposobnost učenja i ustrajanja u učenju, organizirati vlastito učenje, uključujući učinkovito upravljanje vremenom i informacijama, individualno i u skupinama. Ova kompetencija uključuje svjesnost o vlastitom procesu učenja i potrebama, prepoznavanje raspoloživih mogućnosti i sposobnost prevladavanja prepreka za uspješno učenje.

Ključne riječi: učenje učenja, samoevaluacija, učenici, iskustveno učenje ...

1. UVOD

Ulaskom u EU i Slovenci su počeli sudjelovati u raznim inicijativama, a Preporuke Europske komisije ili drugih tijela EU odnose se i na njih. Dana 18. prosinca 2006. Slovenci su dobili Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje.

Ključne kompetencije su:

1. Komunikacija na materinskom jeziku
2. Komunikacija na stranim jezicima
3. Matematička kompetencija te osnovne kompetencije u znanosti i tehnologiji
4. Digitalna pismenost
5. Učenje učenja
6. Društvene i građanske kompetencije
7. Samoinicijativnost i poduzetništvo
8. Kulturna svijest i izražavanje

Među njima je i Učenje učenja. Europska komisija to definira kao:

»Učenje učenja« je sposobnost učenja i ustrajanja u učenju, organizirati vlastito učenje, uključujući učinkovito upravljanje vremenom i informacijama, individualno i u skupinama. Ova kompetencija uključuje svjesnost o vlastitom procesu učenja i potrebama, prepoznavanje raspoloživih mogućnosti i sposobnost prevladavanja prepreka za uspješno učenje.

To znači stjecanje, obradu i primanje novih znanja i vještina te traženje i upotrebu savjeta. Učenjem učenja učenici nadograđuju svoja prijašnja iskustva s učenjem i životna iskustva u raznim okolnostima: kod kuće, na poslu, u obrazovanju i osposobljavanju. Motivacija i samopouzdanje presudni su za kompetenciju pojedinca. Kompetencija definira znanje, vještine i odnose vezane uz učenje učenja.

2. PLANIRANJE

Sve više primjećujemo da učenicima trebaju dodatna znanja i pobude na području načina učenja. Učenici tijekom svih godina školovanja usvoje velike količine podataka i informacija, ali ne usvajaju temeljne metode učenja. Kao učitelji dužni smo im objasniti i pokazati taj proces i pomoći im u tome.

Proces učenja nije moguće pratiti izravno tijekom nastave, može se pratiti neizravno. Pažljivi smo na razinu znanja (taksonomije i standardi znanja) pojedinca. Učenje se uglavnom definira kao interaktivnost učenika (nedostupno našem izravnom promatranju); stoga su pokazatelji izvođenja i kvalitete učenja općenito povezani s djelovanjem, odgovorima i drugim oblicima znanja učenika koje se mogu promatrati, mjeriti i ocjenjivati.

Učenje učenja uključuje dva aspekta (da bi učenje zaista bilo učinkovito, moramo obuhvatiti i povezati oba aspekta, za procjenu učinaka moramo tomu prilagoditi pokazatelje uspješnosti):

- vanjski aspekt (bihevioristički), koji obuhvaća upoznavanje tehnika: podcrtavanje, podjela teksta, bilješke, obuka...;
- unutarnji (kognitivni) aspekt, što znači metaučenje u smislu praćenja vlastitog učenja učenika i svijest o vlastitom procesu/potrebama učenja: metarazumijevanje, prepoznavanje najprikladnijeg pristupa za sebe, koje su prednosti i slabosti, samomotivacija, samostalna provjera i aktivno ispitivanje: odgovara li mu određena tehnika/pristup, pomaže li mu ovaj način rada, omogućuje li mu brže povezivanje sadržaja, identificiranje bitnog od nebitnog, pamti li gradivo brže...

Svakako koriste strategije samoispitivanja, samoizlaganje i razmišljanja naglas – rješavanje problema naglas, kao i razvijanje strategije zapisivanja prema objašnjenju učitelja.

Primjeri pokazatelja za cilj urednost bilješki prema objašnjenju učitelja/pročitanoj tekstu, zadatku [4]:

- bilješkama/tekstovima/zadacima dodaj svoje napomene/pitanja (potakne me na promišljanje, samoispitivanje, razmišljanje naglas),

- u bilješkama/tekstovima/zadacima označi ključne pojmove,
- dopunjavanje bilješki/tekstova/zadataka vlastitim primjerima,
- primjer vanjskih pokazatelja za upoznavanje učenika s mentalnim mapama:
  - učestalost upotrebe MM,
  - predmeti u kojima je učenik koristio MM,
  - oblikovanje preglednih MM za cjelovito gradivo,
  - prihvaćanje MM u smislu razine zadovoljstva pri upotrebi MM,
- primjer unutarnjih pokazatelja za upoznavanje učenika s mentalnim mapama:
  - bolje zapamtim gradivo s MM,
  - razumijem li gradivo bolje s MM,
  - ključne riječi u MM pomažu mi da izrazim odnosno da odgovorim na pitanja,
  - s MM imam bolji pregled nad cjelovitim gradivom, međusobnim poveznicama...
  - upoznavanje učenika s različitim metodama učenja i praćenje vlastitih ciljeva učenja

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOSTI
travanj/svibanj	<ul style="list-style-type: none"> - rasprava s nastavnim osobljem o područjima poboljšanja - stvaranje prijedloga za dugoročne ciljeve - stvaranje skupina
svibanj/lipanj	<ul style="list-style-type: none"> - priprema i rasprava prijedloga plana poboljšanja za razdoblje od 3 godine - priprema akcijskih planova za razdoblje od 3 godine
kolovoz/rujan	<ul style="list-style-type: none"> - priprema analize stanja i akcijskih planova za tekuću školsku godinu - uključenje aktivnosti planiranih poboljšanja u godišnji radni plan (GPR) - predstavljanje plana poboljšanja školskom odboru i vijeću roditelja te na roditeljskom sastanku

3. IZVOĐENJE I PRAĆENJE

- Nastavnici i skupine provode planirane aktivnosti koje u skladu s akcijskih planom provode aktivnosti za postizanje postavljenog cilja i praćenje reakcija (vlastitih, koleginih, učeničkih).
- Skupine prikupljaju podatke u skladu s kriterijima za postizanje prioriternih ciljeva i tijekom planiranih aktivnosti. Pritom već primjećuju što se mijenja, kako funkcioniraju odabrani pristupi, koje su dobre prakse.
- Skupine prate postizanje prioriternih ciljeva na razini škole, skupina i nastavnika.

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOSTI
rujan – prosinac	- izvođenje aktivnosti i usklađenost aktivnosti/suradnje - prikupljanje podataka - praćenje ostvarivanja planiranih aktivnosti
siječanj	- stručna rasprava o izvođenju aktivnosti i postizanju ciljeva - prijedlozi za ispravke daljnjih aktivnosti, stvaranje odluka i dogovora
veljača – svibanj	- izvođenje aktivnosti i prikupljanje podataka - prikupljanje podataka - praćenje ostvarivanja planiranih aktivnosti
lipanj	- praćenje realizacije planiranog na razini škole - procjena

4. PROCJENA I IZVJEŠTAVANJE

Koordinatori skupina pripreme cjelovitu analizu i interpretaciju prikupljenih podataka, zatim zajedno s ravnateljem procjene postizanje zadanih prioritetnih ciljeva u skladu s postavljenim kriterijima i daju ključne nalaze o procesu uvođenja poboljšanja.

Koordinatori zajedno s ravnateljem pripreme ishodište za daljnje planiranje i mjere za izvođenje poboljšanja te izvještavaju cjelovito nastavno osoblje.

VREMENSKA CRTA	AKTIVNOSTI
svibanj	- analiza prikupljenih podataka i interpretacija podataka
lipanj	- priprema nacrtu izvještaja o samoevaluaciji
kolovoz	- predstavljanje izvještaja o samoevaluaciji - priprema akcijskog plana za sljedeću školsku godinu
rujan	- predstavljanje i rasprava izvještaja na roditeljskom sastanku, vijeću roditelja i školskom odboru - objava na internetskoj stranici škole

5. ZAKLJUČAK

U školi smo uočili da učenicima trebaju dodatna znanja i pobude na području načina učenja. Učenici u teoriji obično znaju učiti, ali to znanje ne provode u praksi, stoga već dugi niz godina potičemo učenike da uče učenje. Učenici tijekom svih godina školovanja usvoje velike količine podataka i informacija, ali ne usvajaju temeljne metode učenja. Kao učitelji dužni smo im objasniti i pokazati taj proces i pomoći im da su ga svjesni i da ga svladaju.

Učenici su također nedovoljno motivirani za upotrebu teoretskih znanja o učenju u praksi. Posljedično smo zbog toga u školi uveli skupinu učenje učenja, gdje učenici uče samoregulaciju učenja koja se odvija u tri faze: razmatranje prije učenja, nadziranje učenja, razmišljanje o učenju. Samoregulacija učenja od učenika zahtijeva da se koncentrira na proces stjecanja sposobnosti nadzora postizanja vlastitih ciljeva i uključuje:

- samoregulaciju ponašanja, što uključuje nadzor učenika nad različitim resursima, kao što su vrijeme, okruženje za učenje...
- samoregulaciju motivacije i emocija, što uključuje nadzor učenika nad uvjerenjima o vlastitoj učinkovitosti i usmjerenosti na ciljeve te načine nadziranja emocija,
- samoregulaciju mišljenja, što uključuje nadzor učenika nad različitim racionalnim strategijama učenja s ciljem povećanja učinkovitosti učenja i poboljšanja rezultata učenja.

Učenici upoznaju oblike i metode učenja na temelju iskustvenog učenja.

Očekivani ciljevi:

- bolje upoznaje sebe kao učenika,
- naučiti se birati strategije učenja koje su za njega najučinkovitije.
- razvija sposobnost planiranja, regulacija i nadziranja svog učenja.

Ponudili smo im također radionice IKT, gdje učenici dolaze u informatičku učionicu s određenim zadatkom koji moraju obaviti iz nekog predmeta. Mogu imati tehničke ili sadržajno izvedbene probleme. Učenici uz pomoć mentorstva i usmjeravanja sami pronalaze put do rješenja za završetak zadatka.

Primjećujemo da je najvažnije znati pravilno naučiti učenje. Samo rad i pravilno učenje vode nas u svijet znanja koji nam otvara horizonte; daje nam zanimanje kakvo želimo te nas obogaćuje.

6. LITERATURA

- [1.]Ažman, T. 2009. Učenje učenja – Kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja : priročnik za učence, dijake, učitelje, razrednike in svetovalne delavce. Ljubljana: ZRSŠ.
- [2.]Ažman, T., Jenko, G., Svetina, M., Sulič, T., Vilič Klenovšek, T. 2011. Ugotavljanje in vrednotenje razvitosti kompetence učenje učenja. Priročnik za svetovalce. Ljubljana: ACS.
arhiv.acs.si/.../Ugotavljanje_in_vrednotenje_razvitosti_kompetence_...
- [3.]Magajna, L. in drugi. 2008. Učne težave v osnovni šoli. Ljubljana: ZRSŠ.
- [4.]Vesel, J. 2006. Program razvijanja samoregulacijskih spretnosti pri učenju v srednji šoli. Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo.